

DEL I-4

KONTRAKTSBESTEMMELSER

B1 Alminnelige kontraktsbestemmelser

Som alminnelige kontraktsbestemmelser for Fase 1, frem til ferdig forprosjekt gjelder NS 8402:2011. Relevante spesielle kontraktsbestemmelser angitt for NS 8407 (jfr B.2 og B.3) vil bli gjort gjeldende for denne kontrakten.

Som alminnelige kontraktsbestemmelser for utførelsesfasen gjelder NS 8407:2011 med de unntak, endringer og suppleringer som er nevnt under punkt B.2 og B.3 Spesielle kontraktsbestemmelser.

B2 Spesielle kontraktsbestemmelser

NB: Spesielle kontraktsbestemmelser som skal sikre seriøsitet i bygg- og anleggskontrakter er samla i avsnitt B3

1 DEFINISJONER

1.1

byggherre

(tilføyelse)

Trøndelag fylkeskommune ved seksjon Eiendom, er byggherre

1.9

samspillsavtale

den overbyggende avtalen mellom byggherren og totalentreprenøren med bilag

1.10

samspillsorganisasjon

den organisasjon som skal gjennomføre arbeidene som følger av samspillsavtalen

1.11

styringsgruppe

den del av samspillsorganisasjonen som har overordnet ansvar for gjennomføringen av prosjektet

1.12

målpris

den sum partene blir enige om at prosjektet kan gjennomføres i Fase 2 og som partene vil avregne prosjektkostnader mot. Begrepet «kontraktsum» i NS 8407 punkt 1.6 skal leses som «målpris» med mindre annet fremgår tydelig av sammenhengen

1.13

kontraktsinngåelse

Tidspunkt for inngåelse av Samspillavtalen, alternativt avtale om gjennomføring av fase 2, Kontraktens Del III.

2 KONTRAKTSDOKUMENTER OG TOLKNINGSREGLER

(erstattes)

For denne kontrakten gjelder de dokumenter og tolkningsregler som fremkommer av samspillsavtalen. Ved motstrid gjelder spesielle kontraktsbestemmelser foran generelle kontraktsbestemmelser.

4 MØTER

(erstattes)

Samspillsorganisasjonen vil i fellesskap utarbeide en hensiktsmessig møtestruktur og -plan.

5 VARSLER OG KRAV

(erstattes)

Formell kommunikasjon skal rettes til partenes respektive Prosjektledere.

En part som ønsker å påberope et forhold som har konsekvens for rettigheter og plikter, herunder konsekvenser for kostnader eller vederlag, forsinket ferdigstillelse, forsinket oppnåelse av en milepæl i Bilag C, svekke kontraktsgjenstandens kvalitet eller lignende, skal varsle den annen part skriftlig innen rimelig tid etter at parten ble kjent med de forholdet. Det samme gjelder svar på slike henvendelser.

En part som ikke varsler eller svarer innen kontraktens varslingsfrister, vil kunne miste rettigheter og innsigelser i samsvar med norsk retts vanlige regler.

Denne bestemmelsen erstatter alle øvrige bestemmelser om varsel og preklusive frister.

7 PARTENES SIKKERHETSSTILLELSE

7.2 Totalentreprenørens sikkerhetsstillelse

(tilføyelse)

Totalentreprenøren skal innen 14 dager etter kontraktsinngåelse, stille sikkerhet for sine kontraktsforpliktelser i utførelsestiden og reklamasjonstiden i samsvar med Byggblankett for totalentreprenørens sikkerhetsstillelse i utførelsestiden og i reklamasjonstiden (Byggblankett 8407 B:2011).

7.3 Byggherrens sikkerhetsstillelse

(utgår)

8 FORSIKRING

(endring)

Tingsforsikringen skal gjelde inntil alle arbeider vedrørende hele bygget, anlegget og/eller prosjektet er overtatt av byggherren.

9 PARTENES REPRESENTANT

(tilføyelse)

Prosjektleder er byggherrens representant.

Byggherrens oppdragsgiver, leietaker og brukere kan ikke påføre byggherren forpliktelser uten særskilt fullmakt.

10 KONTRAKTSMEDHJELPERE

(tilføyelse)

Bestemmelsen suppleres med Samspillavtalens punkt 6 om anskaffelse av Kontraktmedhjelpere.

12 TILTRANSPORT AV ENTREPRENØRER. BYGGEPLASSADMINISTRASJON MV.

(tilføyelse)

Byggherren har rett til å transportere en eller flere av sine kontraktsmedhjelpere til totalentreprenøren,

12.4 Byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll av sideentreprenører

(tilføyelse)

Byggherren har rett til å be totalentreprenøren å gjennomføre byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll av byggherrens kontraktsmedhjelpere.

13 TILTRANSPORT AV PROSJEKTERENDE

(tilføyelse)

Byggherren har rett til å transportere en eller flere av sine kontraktsmedhjelpere til totalentreprenøren.

Byggherren har rett til å be totalentreprenøren å gjennomføre byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll av byggherrens kontraktsmedhjelpere.

14 KONTRAKTSGJENSTANDEN

(tilføyelse)

Totalentreprenøren skal levere kontraktsgjenstanden i overensstemmelse med avtalte krav som følger av samspillsavtalen, herunder dokumenter som er utarbeidet i Fase 1 og slik de er avtalt i Kontraktens Del III.

18 FORHOLD PÅ BYGGEPLASSEN

(tilføyelse)

Totalentreprenøren skal tilpasse sine arbeidere til daglig drift ved virksomhetsstedet der dette er varslet i konkurransegrunnlaget. Dette gjelder spesielt for støyende arbeidere.

20 KONTROLL OG RETTING AV FEIL

20.3 Virkningene av kontroll og godkjenning

(tilføyelse)

Kontraktarbeidet gjennomføres i integrert samhandling, og byggherren vil som en følge av dette få et større innblikk i totalentreprenørens prosjektering og utførelse. Dette begrenser ikke totalentreprenørens ansvar i forhold til det som følger av en totalentreprisekontrakt etter NS 8407.

Totalentreprenøren kan ikke legge til grunn at byggherren gjør seg nærmere kjent med de løsninger som prosjekteres og utføres enn det som ellers følger av en totalentreprisekontrakt etter NS 8407. Det legges til grunn at totalentreprenøren gjennom den integrerte samhandlingsfasen vil gjennomgå all dokumentasjon og retter eventuelle feil som en del av denne prosessen.

20.5 Kontraksstridig utførelse og skader på kontraktsgjenstanden i byggetiden

(erstattes)

Har totalentreprenøren prosjektert eller utført i strid med kontrakten, eller det konstateres skade på kontraktsgjenstanden som totalentreprenøren bærer risikoen for, skal han meddele byggherren hvorledes og når utbedring vil bli foretatt.

Totalentreprenøren skal deretter foreta utbedring.

Dersom den kontraksstridige utførelsen eller skaden skyldes forsett eller grov uaktsomhet skal totalentreprenøren dekke alle kostnadene ved å foreta retting uten belastning av prosjektregnskapet. Det samme gjelder skade på bygget eller anlegget som ikke omfattes av kontrakten.

Der prosjekterende underentreprenør er dekket av ansvarsforsikring, skal totalentreprenørens ansvar etter pkt. 20.5 søkes dekket i prosjekterende underentreprenørs ansvarsforsikring, så langt dette er naturlig.

21 FREMDRIFT OG SAMORDNING

(erstattes)

Fremdrift skal styres i samsvar med Bilag C1 og fremdriftsplan etablert av samspillsorganisasjonen i Fase 1, og i samsvar med senere oppdateringer.

22 BYGGHERRES MEDVIRKNING

(tilføyelse)

Byggherren skal ikke anses å ha valgt materialer, løsninger eller annen prosjektering i henhold til NS 8407 punkt 22.4, med mindre dette er akseptert av byggherren og inntatt i kapittel [avtaledokument fase 2].

24 BYGGHERRENS VALG AV LØSNINGER OG ANNEN PROSJEKTERING

24.1 Byggherrens risiko

(erstattes)

Totalentreprenøren har risikoen for valg av løsninger og annen prosjektering som er utarbeidet i Fase 1 og Fase 2. Dette innebærer at totalentreprenøren har risikoen som om han hadde prosjektert eller valgt løsningene selv. Kostnader som følge av slik risiko inngår i prosjektrengskapet for fase 2 og avregnes mot målprisen.

Eventuelle feil, mangler eller ufullstendigheter ved byggherrens ytelser skal behandles av samspillsorganisasjonen som beslutter hvordan dette skal håndteres.

25 TALENTREPRENØRENS GJENNOMGANG AV BYGGHERRENS YTELSER. VARSLINGSPLIKT

(utgår)

30 SÆRLIGE REGLER OM REGNINGSARBEID

(utgår)

31 ENDRINGER

(tilføyelse)

Bestemmelsene i NS 8407 pkt. 31-35 skal praktiseres i samsvar med følgende:

31.1 Beslutning om endring

Samspillstyret kan i samsvar med Samspillsavtalen pkt. 6.6 beslutte at det foreligger en endring, og de kan samtidig beslutte at det som følge av endringen skal foretas justeringer i direkte prosjektkostnader, fortjeneste, bonuser eller fremdrift.

Selv om partene ikke treffer en slik beslutning, foreligger det likevel en endring i følgende situasjoner:

- a) Ved byggherrens beslutning, forutsatt at beslutningen medfører økning i prosjektkostnadene eller forlenger prosjektperioden
- b) Når grunnforhold avviker vesentlig fra de forutsetninger partene la til grunn ved fastsettelse av målpris (fast pris).
- c) Ved vesentlig mangel eller vesentlig forsinkelse ved byggherrens forpliktelser
- d) Ved endringer i lover og forskrifter, eller dersom det fattes enkeltvedtak, som innebærer at kontraktsgjenstanden må endres, og som partene ikke burde ha forutsett på tidspunktet for fastsettelse av målprisen.
- e) Ved force majeure.

Som en endring til NS 8407 punkt 31.1 tredje ledd siste punktum gjelder følgende:

Er ikke annet avtalt, kan ikke byggherren pålegge totalentreprenøren endringer ut over 20% netto tillegg til kontraktssummen.

31.2 Virkningene av endringer

Dersom det foreligger en endring i samsvar med punkt 8.1 bokstav a) til e), kan direkte prosjektkostnader kreves regulert i samsvar med den reelle virkningen endringen har for direkte prosjektkostnader.

Endringer i direkte prosjektkostnader etter dette punkt medfører at det også kan beregnes fortjeneste av økningen i de direkte prosjektkostnadene. En endring i Entreprenørens fortjeneste skal være forholdsmessig til verdien av endringen av direkte prosjektkostnader. Tilsvarende kan fremdriften kreves regulert i samsvar med den reelle virkningen endringen har for fremdriften.

31.3 Endringsanmodning

Dersom Entreprenøren krever endring av direkte prosjektkostnader, fortjeneste eller av fremdrift, skal fremsette en skriftlig endringsanmodning til Samspillsledelsen. Endringsanmodningen bør fremsettes innen rimelig tid etter at Entreprenøren ble kjent med de forhold som gir grunnlag for anmodningen.

31.4 Utførelse av endringen

Entreprenøren skal ikke utføre endringsarbeid før Samspillsledelsen har tatt stilling til endringsanmodningen og gitt Entreprenørens prosjektleder skriftlig beskjed. Hvis Entreprenøren mottar avslag på en endringsanmodning, fristforlengelse, justering av direkte prosjektkostnader eller fortjeneste, plikter Entreprenøren likevel å utføre eller fortsette å utføre det omtvistede arbeidet. Det samme gjelder dersom uenigheten gjelder størrelsen av kravet på fristforlengelse og vederlagsjustering.

31.5 Opsjoner

Utløsning av opsjoner beskrevet i kontrakten anses ikke som endring.

32 IRREGULÆR ENDRING

(tilføyelse)

Bestemmelsene i NS 8407 pkt. 32 skal praktiseres i samsvar med pkt. 31.

33 FRISTFORLENGELSE

(tilføyelse)

Bestemmelsene i NS 8407 pkt. 33 skal praktiseres i samsvar med pkt. 31.

34 VEDERLAGSJUSTERING

(tilføyelse)

Bestemmelsene i NS 8407 pkt. 34 skal praktiseres i samsvar med pkt. 31.

35 UENIGHET OM ENDRINGER

(tilføyelse)

Bestemmelsene i NS 8407 pkt. 35 skal praktiseres i samsvar med pkt. 31.

35.2 TOTALENTREPRENØRENS SØKSMÅL

(utgår)

36.2 LEVERING AV FDV-DOKUMENTASJON

(tilføyelse)

Leverandøren vil få skrive tilgang til prosjektportal på plattform Microsoft SharePoint i TRFK og skal selv legge inn dokument merket med metadata i samsvar med NS 3456. Se også punkt B.2.23, Rettigheter til prosjektmaterialet.

38 BRUKSTAKELSE OG PRØVEDRIFT

38.2 Prøvedrift

(erstattes)

Som et tillegg til NS 8407 punkt 38.2 gjelder følgende:

Prøvedriftens omfang:

Det skal alltid være prøvedrift, for tekniske fag i samsvar med NS 6450. I beskrivelsens prisbærende poster (se post D.4.1) vil det fremgå hvilke anlegg eller deler av anlegg som skal ha prøvedriftsperiode. Med prøvedriftsperiode menes et avtalt tidsrom hvor bygg, tekniske anlegg og installasjoner (heretter samlet kalt bygg og teknikk) prøves under normale driftsforhold, innbefattet samkjøring og integrert systemtesting med andre tekniske anlegg, og hvor byggherren i prøvedriftstiden har slik disposisjonsrett som nevnt nedenfor. Det skal kjøres fullskala tester for krisehendelser som f.eks. branntilløp.

Se tverrfaglig kravspesifikasjon for detaljert beskrivelse av prøvedrift.

Prøvedriftsperiodens varighet er minimum 6 måneder.

Oppstart av prøvedriftsperiode skjer etter overtakelse.

Prøvedrift har til hensikt å:

- kontrollere at bygg og teknikk fungerer tilfredsstillende
- vise at funksjoner og anlegg er stabile over tid
- etterkontrollere og justere (regulerings)funksjoner basert på driftserfaring
- kontrollere at anlegg for øvrig er i henhold til kontraktens funksjonskrav

- gi driftspersonell opplæring og driftserfaring sammen med leverandøren av de enkelte anlegg/totalentreprenøren
- rette feil og mangler som avdekkes i prøvedriftsperioden.

Justering av prøvedriftsperiodens lengde:

Totalentreprenøren skal, i samråd med byggherren, ha anledning til å ta de tekniske anlegg ut av drift i kortere perioder for utbedring eller reparasjon mot tilsvarende forlengelse av prøvedriftsperioden.

Dersom byggherren kan påvise at de tekniske anlegg ikke oppfyller kontraktens funksjonskrav sammenhengende i de fire siste ukene av prøvedriftsperioden, eller dersom prøvedriftsperioden av annen årsak ikke har fungert etter sin hensikt i samme periode, forbeholder byggherren seg retten til å kreve prøvedriftsperioden forlenget inntil disse krav er oppfylt. En slik forlengelse av prøvedriftsperioden gir ikke totalentreprenøren grunnlag for tilleggskrav.

Totalentreprenørens plikter:

Totalentreprenøren skal i prøvedriftsperioden ha ansvar for drift og vedlikehold av bygg og teknikk, og i denne forbindelse holde det tekniske personell på anlegget som er nødvendig. Totalentreprenøren skal utføre vedlikehold av kontraktobjektet i prøvedriftsperioden iht. totalentreprenørens egen vedlikeholdsbeskrivelse, og i denne forbindelse dekke alle vedlikeholdskostnader, inklusive forbruksmateriell, og som inngår i prosjektrengskapet. Totalentreprenøren skal også gjennomføre faste besøk på anlegget for å kunne oppfylle hensikten med prøvedriften, jf. ovenfor.

Under prøvedriftsperioden plikter totalentreprenøren umiddelbart å iverksette nødvendige tiltak dersom det påpekes eller oppdages feil og mangler.

Dokumentasjon fra prøvedriften skal utarbeides av totalentreprenøren og overleveres byggherren.

Byggherrens plikter:

Byggherrens driftspersonell utfører daglig tilsyn av de tekniske anlegg. Dette fritar ikke totalentreprenøren fra noen av hans plikter, jf. ovenfor. Energikostnader i prøvedriftsperioden dekkes av byggherren utenfor prosjektrengskapet.

39 SLUTTOPPGJØR

(endring)

Byggherren kan holde tilbake 2% av kontraktsbeløpet til 30 dager etter at prøvedriftsperioden er gjennomført og godkjent av byggherren.

41 BRUDD PÅ SAMORDNINGSPLIKTEN

(erstattes)

Totalentreprenøren skal erstatte byggherren de utgifter denne påføres ved at sideentreprenører eller andre av byggherrens kontraktsmedhjelpere blir forsinket, så langt årsaken er at totalentreprenøren

har forsømt sin samordningsplikt ved grov uaktsomhet eller forsett. Byggherren kan ikke kreve erstatning dersom han kan kreve dagmulkt etter punkt 40 for samme forhold.

42 MANGEL VED KONTRAKTSGJENSTANDEN

(tilføyelse)

Utbedringsarbeider skal utføres etter avtale og i forståelse med byggherren. Dersom hensynet til byggherrens bruk av kontraktarbeidet, herunder hans leietakers og eventuell brukers bruk, gjør det nødvendig å utføre arbeidet utenfor ordinær arbeidstid, plikter entreprenøren å gjøre dette uten overtidsgodtgjørelse.

44 AVBESTILLING

(tilføyelse)

Bestemmelser om avbestilling skal praktiseres i samsvar med Samspillavtalen pkt 10, Avbestilling.

Gjennomføringen av prosjektet er avhengig av administrative og/eller politiske vedtak. Oppdragsgiver forbeholder seg retten til å avbestille hele eller deler av oppdraget frem til endelig beslutning eller vedtak om utførelse er fattet.

Totalentreprenøren har ved avbestilling i dette tilfellet bare krav på betaling for den delen av oppdraget som er utført. Totalentreprenøren har ikke krav på erstatning for tapt fortjeneste eller annet økonomisk tap han lider.

Eventuell avbestilling skal skje skriftlig og snarest mulig etter at beslutningen om dette er tatt.

Prosjektmateriale som er betalt, har oppdragsgiveren rett til å bruke i samsvar med reglene i neste punkt.

47 RETTIGHETER TIL PROSJEKTERINGSMATERIALET OG DOKUMENTER

(tilføyelse)

Rettigheter til prosjekteringsmateriale skal praktiseres i samsvar med Samspillavtalen pkt. 11, Immaterielle rettigheter.

50 TVISTER

(erstattes)

Tvister skal løses i samsvar med Samspillavtalen pkt. 13, tvister.

ANDRE SUPPLERENDE BESTEMMELSER

Avtaledokument

Avtaledokument skal utformes på grunnlag av Byggblankett 8407 A:2011 Formular for kontrakt om totalentreprise.

Forretningsrutiner

Byggherrens forretningsrutiner skal legges til grunn. Se Konkurranses grunnlagets Del II kapittel D og Prosjektadministrative rutiner for prosjektet, eventuelt vedlagt PA-bok

Forskudd

Et eventuelt avtalt forskudd til totalentreprenøren vil ikke bli utbetalt før godkjent sikkerhet er stilt, jf. Blankett 4 - NS 8407 Bankgaranti for kontraktsforskudd.

Ansvarsrett

Entreprenøren skal fremskaffe dokumentasjon for ansvarsrett innenfor de aktuelle godkjenningssområder før oppstart av de enkelte aktiviteter.

Manglende dokumentasjon på godkjenning betraktes som vesentlig kontraktsbrudd som gir byggherren rett til å heve kontrakten samt gjøre erstatningskrav gjeldende etter reglene i NS 8407 pkt. 46.1 og 46.4.

Endring av nøkkelpersoner etter kontrakt

Tilbudte nøkkelpersoner skal beholdes i hele oppdragsperioden. Leverandøren skal straks varsle byggherren ved eventuell sykdom eller oppsigelse for nøkkelpersoner. Eventuell erstatter skal holde samme faglige nivå og skal godkjennes av byggherren på grunnlag av skriftlig dokumentasjon tilsvarende krav i konkurranses grunnlaget.

Konfidensialitet/Taushetsplikt

Avtalen er offentlig i medhold av Lov om offentlighet i forvaltningen med unntak av forretningshemmeligheter, som oppdragsgiver plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til og som vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde.

Anleggsledelse

Entreprenøren skal ha minimum én anleggsleder og én arbeidsleder/bas på byggeplassen. Arbeidsleder/bas skal til enhver tid være på byggeplassen når arbeidene pågår. Anleggsleder og arbeidsleder/bas skal minimum ha håndverksbrev/fagbrev eller tilsvarende.

B.3 Spesielle kontraktsbestemmelser - seriøsitet

Spesielle kontraktsbestemmelser som skal sikre seriøsitet i bygg- og anleggskontrakter er samla her. Generelt gjelder alle krav totalentreprenøren inkl. dennes kontraktsmedhjelpere

B.3.01 Krav til HMS-registrering, adgangskontroll og åpningstider

Alle arbeidstakere skal bære lett synlig et gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet. Ordrebekreftelse, søknadsskjema o.l. aksepteres ikke som HMS-kort.

Arbeidstakere som ikke har slikt HMS-kort vil bli bortvist fra byggeplassen.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Trøndelag fylkeskommune og leverandøren skal benytte nettportalen HMS-Reg for kontroll av kontraktens seriøsitetskrav. Denne henter blant annet informasjon fra StartBANK og entreprenørens elektroniske mannskapsoppfølging. Oppdragsgiver krever daglig registrering av HMS kort (i sanntid) i systemet.

Leverandøren skal sørge for elektronisk mannskapsoppfølging i HMSreg365. Alle entreprenører som skal utføre arbeider skal være registrert på prosjektet i systemet før de gis tilgang til byggeplass. Alle som oppholder seg på byggeplassen skal daglig registreres. Det skal benyttes rondell med kortleser på alle byggeplasser. Totalentreprenøren skal sørge for at det etableres tilstrekkelig adgangskontroll for transporttjenester.

Personell som ikke er registrert i systemet vil kunne bli bortvist fra byggeplassen.

Trøndelag fylkeskommunes byggeplasser og øvrige lokaler vil være tilgjengelig for arbeider innenfor tidsrommet 07.00-17.00 mandag til fredag og 07.30-15.30 på lørdag. Det vil ikke være anledning til å utføre arbeider utenfor disse tidsrom uten etter forutgående skriftlig godkjenning fra byggherren. Personell som påtreffes utenfor avtalt åpningstid vil kunne bli bortvist.

B.3.02 Pliktig medlemskap i leverandørregister

Leverandøren skal ved kontraktsinngåelse oppgi StartBANK ID eller fremlegge kopi av registreringsbevis fra StartBANK eller tilsvarende leverandørregister som inneholder oppdatert og kontrollert leverandørinformasjon. Leverandøren skal gi leverandørregisteret fullmakt til å innhente utvidet SKAV-info (skatte- og avgiftsinformasjon) i hele kontraktsperioden.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser. Byggherren kan kreve at Leverandøren bytter ut underleverandører som ikke har levert fullmakt til å innhente SKAV-info i hele kontraktsperioden.

B.3.03 Yrkesskadeforsikring

Leverandør og dennes underleverandører som skal inn på byggeplass plikter å ha lovpålagt yrkesskadeforsikring. Leverandør og underleverandører uten gyldig yrkesskadeforsikring gis ikke

adgang til byggeplassen. Personell ansatt hos bedrifter uten gyldig yrkesskadeforsikring vil bli bortvist.

B.3.04 Krav om bruk av faglærte håndverkere

Ved utførelsen av kontraktarbeidet skal minimum **50 %** av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk samt anleggsgartnerfaget) samlet utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning eller likeverdig utenlandsk fagutdanning. Det skal være fagarbeidere i alle ovennevnte fag. I enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder ovenstående krav for eier.

Leverandøren skal etter kontraktsinngåelsen redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden.

Byggherren kan kreve mulkt dersom ovennevnte plikter ikke overholdes. Det påløper mulkt med en promille av kontraktssum for hvert prosentpoeng avvik fra kravet om minimum 50 prosent faglærte arbeidere. Entreprenøren skal i forbindelse med sluttoppgjøret dokumentere bruken av faglærte arbeidere.

Ved gjentatte brudd på denne bestemmelsen kan byggherren sette en rimelig frist for totalentreprenøren til å rette forholdet. Dersom forholdet ikke blir rettet innen fristens utløp, betraktes dette som vesentlig mislighold som kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

B.3.05 Krav om bruk av lærlinger

Totalentreprenøren skal være tilknyttet en lærlingordning. Ved utførelsen av kontraktarbeidet skal minimum **10 %** av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene, elektrofagene samt anleggsgartnerfaget utføres av lærlinger, jf. *opplæringslova § 4-1*.

Kravet i lærlingeklausulen kan tilfredsstilles ved samla tilbud til 4 roller:

1. Lærlinger
2. Lærekandidater (er en person som har et mål om å ta et kompetansebevis som er mindre omfattende enn fag-/svennebrev)
3. Praksisbrevkandidater (toårig opplæringsløp for den som ønsker en mer praktisk, yrkesfaglig videregående opplæring der opplæringen skjer i bedrift)
4. Kandidater til fagbrev i jobb (ny ordning høsten 2018 der voksne som er i lønnet arbeid kan bli realkompetansevurdert, få opplæring på arbeidsplassen og ta fagbrev på grunnlag av dette)

Kravene kan også oppfylles ved å benytte lærlinger etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land og personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter tilsvarende ordning som kravene i Praksiskandidatordningen, jf. *opplæringslova § 3-5*, i annet EU/EØS-land.

Kravet kan oppfylles av leverandøren og eller en eller flere av hans underleverandører. Dersom arbeidene ikke er egnet ut fra arbeidets art og helse, miljø og sikkerhet, eller arbeider som det ikke eksisterer lærlingordning for, kan byggherren tillate at prosentkravene ovenfor fravikes.

Entreprenøren skal ved oppstart, og under gjennomføringen av kontraktarbeidet sannsynliggjøre at kravene vil bli oppfylt. Timelister skal framlegges på anmodning.

Kravet gjelder ikke dersom entreprenøren kan dokumentere at det i rimelig omfang er annonsert etter lærlinger, og at en fylkeskommune eller annen relevant institusjon etter en konkret henvendelse fra entreprenøren, ikke har sett seg i stand til å formidle lærlinger.

Byggherren kan kreve mulkt dersom ovennevnte plikter ikke overholdes. Det påløper mulkt med en promille av kontraktssum for hvert prosentpoeng avvik fra kravet om minimum 10 prosent lærlinger. Entreprenøren skal i forbindelse med sluttoppgjøret dokumentere bruken av lærlinger.

B.3.06 Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til ligningsloven § 5-6 og lov om skatteforvaltning § 7-6, bestemmelsens første ledd.

Leverandøren er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Leverandøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt byggherren som følge av at leverandøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet er leverandørens ansvar og skal betales av ham.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

B.3.07 Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Som et tillegg til NS 8407 punkt 18.1 gjelder følgende:

Totalentreprenøren skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, byggherrens SHA-plan og byggherrens anvisninger og faktaark. Totalentreprenøren plikter å ha et internkontrollsystem iht. forskrift om systematisk helse- miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Byggherrens SHA-plan skal innarbeides i, og følges opp gjennom, leverandørens internkontroll. Innarbeidingen skal skje slik at SHA-planens bestemmelser kan identifiseres.

Totalentreprenøren skal sørge for at totalentreprenørens underentreprenører og leverandører har og benytter internkontrollsystem. Underentreprenørens internkontrollsystem og bruk av dette skal på forespørsel kunne dokumenteres overfor Byggherren. Manglende dokumentasjon gir Byggherren rett til å kreve at Totalentreprenøren bytter ut den aktuelle underentreprenøren/ leverandøren.

Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk. Leverandøren skal sørge for at arbeidstakerne han og eventuelle underleverandører benytter, kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko.

For å unngå at det skjer ulykker fordi ikke alle forstår informasjonen som blir gitt, gjelder følgende:

- Minst én av det utførende personell på et hvert arbeidslag skal kunne forstå og gjøre seg forstått på norsk. Dersom flere utfører oppdrag sammen, skal vedkommende i tillegg forstå og gjøre seg forstått på et språk alle de andre på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.
- Verneombud skal kunne forstå og gjøre seg forstått på norsk.
- Alle på byggeplassen skal forstå SHA-plan, sikkerhetsopplæring, HMS-rutiner, verneprotokoller, sikkerhetsinstrukser, SJA, sikkerhetsdatablader, bruksanvisning for verktøy og arbeidsutstyr, varselskilter mv. Materialet skal foreligge på det språk vedkommende arbeidstaker bruker som morsmål, såfremt arbeidstakeren ikke forstår informasjonen fullt ut på norsk eller engelsk.

Ved brudd på ovennevnte plikter, har byggherren rett til å stanse arbeidene dersom han anser det nødvendig. Likeledes har byggherren rett til å stanse arbeidene dersom det av andre grunner anses nødvendig av hensyn til SHA. Byggherrens rett til å stanse arbeidene kan settes bort til tredjemann.

Byggherren kan også kreve dagmulkt dersom ovennevnte plikter misligholdes og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten per hverdag skal utgjøre én promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn NOK 1.500. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

Unnlatelse av å rette feilen innen fristens utløp, anses som vesentlig mislighold som kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving i en periode på 1 måned etter fristens utløp.

For mislighold av ovennevnte plikter der misligholdet ikke kan rettes, påløper en bot på NOK 10.000 eks. mva per mislighold.

B.3.08 Lønns- og arbeidsvilkår

Totalentreprenøren er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos eventuelle underleverandører (herunder innleide) som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten har ordnede lønns- og arbeidsvilkår som tilfredsstillende til enhver tid gjeldende krav som følger av lov, forskrift og allmenngjorte tariffavtaler.

Totalentreprenøren plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere, arbeidstakere hos eventuelle underleverandører, herunder innleide. Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønsslipp, timelister og arbeidsgiverens

bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder. Totalentreprenøren skal stille tilsvarende krav til sine eventuelle underleverandører, og skal på forespørsel også legge frem ovennevnte dokumentasjon for disse. Byggherren kan stille krav om at lønns- og arbeidsvilkår skal være dokumentert før tilgang gis til byggeplassen.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal leverandøren rette forholdet. Der bruddet har skjedd hos en underleverandør, herunder bemanningsselskaper, er rettingsplikten begrenset til krav som er fremmet skriftlig innen tre måneder etter lønnens forfallsdato, både for krav som følger av allmenngjort tariffavtale og landsomfattende tariffavtale. De vilkår og begrensninger som følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler mv. av 4. juni 1993 § 13 skal gjelde i begge disse tilfellene.

Ved brudd på denne bestemmelsen har byggherren rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende to ganger anslått innsparing for arbeidsgiveren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert. Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos leverandøren kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving, selv om leverandøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet (herunder bemanningsselskaper), kan byggherren på samme måte kreve at leverandøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

B.3.09 Krav til brakker/rigg

Totalentreprenøren og eventuelle underentreprenører plikter å benytte rigg som tilfredsstillende kravene i den til enhver tid gjeldende fellesoverenskomst for byggfag. Ved brudd på denne bestemmelsen har byggherren rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende to ganger anslått innsparing for arbeidsgiveren.

B.3.10 Bruk av underleverandører, herunder innleid arbeidskraft

NS 8407 punkt 10.1 erstattes av følgende:

Totalentreprenøren kan ikke ha flere enn ett ledd underentreprenører i kjede under seg, uten byggherrens skriftlige samtykke. Samtykke vil kun gis unntaksvis.

Ved brudd på denne bestemmelsen kan byggherren sette en rimelig frist for totalentreprenøren til å rette forholdet. Dersom forholdet ikke blir rettet innen fristens utløp påløper dagmulkt med en promille av kontraktssummen, dog ikke mindre enn NOK 1.500,- pr dag, frem til forholdet er rettet. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

Dersom forholdet ikke er rettet når samlet dagmulkt etter dette punkt passerer 2,5 % av kontraktssummen betraktes dette som vesentlig mislighold som kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Leverandørens bruk av enkeltpersonforetak skal begrunnes skriftlig og godkjennes skriftlig av byggherren. Bruk av bemanningsselskap skal varsles byggherren og er underlagt arbeidsmiljøloven, herunder kravet om likebehandling i § 14-12a. Byggherren kan nekte bruk der han har saklig grunn.

B.3.11 Krav om betaling til bank

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide skal utbetales til konto i bank.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

B.3.12 Mislighold av kontraktsforpliktelser – kosekvenser for senere konkurranser

Brudd på pliktene i denne kontrakten vil bli nedtegnet og kan få betydning i senere konkurranser, enten i kvalifikasjons- eller tildelingsomgangen i overensstemmelse med regelverket for offentlige anskaffelser.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

B.3.13 Revisjon og innsynsrett

Byggherren, LO-koordinator eller ekstern revisor engasjert av byggherren, kan gjennomføre revisjon, herunder stedlig kontroll på produksjonssted, byggeplass, innkvarteringssted, hos leverandøren samt hos eventuelle underleverandører i perioden fra kontraktsinngåelse til slutfaktura er betalt for å undersøke om kontraktens krav blir oppfylt. Denne adgangen omfatter også kontrakter og dokumentasjon i underliggende ledd.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

B.3.14 Fast ansatte

Arbeidet skal utføres av totalentreprenøren og dennes fast ansatte, eventuelt av underentreprenør og deres faste ansatte, eller ved bruk av lovlig innleid arbeidskraft.

Byggherren skal skriftlig godkjenne underentreprisen med enkeltpersonforetak eller anvendelse av innleid arbeidskraft. Byggherrens godkjennelse endrer ikke entreprenørens forpliktelser ovenfor byggherren.

Entreprenøren skal til enhver tid kunne dokumentere at den anvendte arbeidskraft oppfyller kontraktens bestemmelser. Dokumentasjonsplikten omfatter også underentreprenøren og dennes personell.

Alle avtaler om underentrepriser og innleid arbeidskraft skal inneholde likelydende bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på byggeplassen og utførelse ved underentreprisen som skal anvendes for dette oppdraget.

Ved konstatert brudd på ovennevnte bestemmelser, og dersom entreprenøren ikke har rettet feilen innen fristens utløp, kan byggherren heve kontrakten.

Rett til heving av kontrakten på dette grunnlag gir byggherren anledning til å utelukke entreprenøren/underentreprenøren fra å delta i oppdrag innen bygge- og anleggsvirksomhet for denne byggherren for inntil ett år.

Byggherren kan også kreve dagmulkt dersom totalentreprenøren selv eller noen av hans kontraktsmedhjelpere anvender ulovlig eller ikke kontraktsmessig arbeidskraft, og forholdet ikke er blitt rettet innen en frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten skal utgjøre 1 - én - promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn kr 1.000,- pr. hverdag.

B.3.15 Utenlandsk arbeidskraft

Totalentreprenøren skal sørge for at eventuell utenlandsk arbeidskraft i eget firma eller hos underentreprenører har nødvendig arbeidstillatelse etter de til enhver tid gjeldende bestemmelser, og at skatter og avgifter blir betalt i henhold til de til enhver tid gjeldende bestemmelser.

B.3.16 Sosialt ansvar

Leverandøren skal respektere de grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø.

De varer/produkter som leverandøren leverer skal være fremstilt under forhold som er forenlig med de krav som følger av de til enhver tid gjeldende sentrale FN-konvensjoner og ILO-konvensjoner (www.fn.no) og den gjeldende nasjonale arbeidsmiljølovgivning på produksjonsstedet. Informasjon om åtte kjernekonvensjoner fra ILO kan hentes her: <https://www.uniontounion.org/ilo>

Kravene som følger av ovenfor nevnte regelverk er minimumsstandarder. Der hvor konvensjoner og nasjonale lover og reguleringer omhandler samme tema, skal den høyeste standarden alltid gjelde. Leverandøren er forpliktet til å oppfylle kravene under hele kontraktsperioden. Dersom leverandøren bruker underleverandører til å gjennomføre hele eller deler av kontrakten, er leverandøren forpliktet til å videreføre de samme kravene til underleverandørene og bidra til at de etterlever kravene. Det samme gjelder underleverandørene.

Leverandøren skal på oppfordring kunne legge fram dokumentasjon på at kravene er oppfylt.

Oppdragsgiver forbeholder seg retten til å gjennomføre anmeldte eller uanmeldte kontroller på produksjonssted i kontraktsperioden. Ved kontroll plikter leverandøren å oppgi navn og kontaktopplysninger på de aktørene i leverandørkjeden som oppdragsgiver ønsker å kontrollere.

Oppfyller ikke leverandøren kravene til sosialt ansvar i disse kontraktsbestemmelsene, innebærer det kontraktsbrudd. Ved kontraktsbrudd plikter leverandøren å rette opp i de påpekte manglene innen en rimelig frist som oppdragsgiver fastsetter. Leverandøren skal dokumentere rettelsene skriftlig på den måten oppdragsgiver bestemmer.

Ved brudd på denne bestemmelsen kan byggherren sette en rimelig frist for totalentreprenøren til å rette forholdet. Dersom forholdet ikke blir rettet innen fristens utløp, betraktes dette som vesentlig mislighold som kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Byggherren kan også kreve dagmulkt dersom ovennevnte plikter misligholdes og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten per hverdag skal utgjøre én promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn NOK 1.500. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

B.3.17 Rapportering av uønskede hendelser

Totalentreprenøren plikter å sørge for rapportering av samtlige arbeidsulykker, yrkesskader og andre uønskede hendelser. Rapportering skal skje ved bruk av gjeldende skjema og i henhold til gjeldende krav i SHA-perm. TrFK vil i løpet av 1. halvår 2021 innføre et elektronisk RUH system som er del av HMSreg365, Fra innføring skal dette systemet erstatte gjeldende skjema og benyttes for all registrering av RUH.